

SZEMLE

Az Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet genetikus talajterkép kiadványai

Népgazdaságunk második ötéves terve meghatározta a szocialista mezőgazdaság fejlesztésének legfontosabb eszközeit és célkitűzéseit. A célok elérésére olyan módszerekre van szükség, amelyek a mezőgazdasági termelést fokozzák és gazdaságosabbá teszik. Ilyen eszközök a fokozottabb és korszerűbb trágyafelhasználás, az öntözés nagymérvű kiterjesztése, talajvédelem és talajjavítás mennyiségi és minőségi fejlesztése. Ezeknek a mezőgazdasági intézkedéseknek korszerű, gazdaságos végrehajtását segíti elő, az elsősorban szovjet tapasztalatokon alapuló genetikus talajterképezési módszer.

A Szovjetunióban a genetikus talajterképezés alapján és ezek segítségével hatalmas mezőgazdasági munkákat hajtottak és hajtának jelenleg is végre. Itt csak utalni szeretnék a szűzföldek feltörésére, hatalmas öntözési területek előkészítésére és kijelölésére, nagyarányú talajjavítási munkákra. Hazai viszonyokra a genetikus talajterképezési elveket elsőként a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézete alkalmazta. A Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Trágyázástani Bizottsága a genetikus elvek alapján kidolgozott talajosztályozási rendszert kidolgozta és elfogadta. Az al típusokig és változatokig terjedő kidolgozás munkája még nem tekinthető befejezettnek, ehhez még további nagyarányú kutatómunkára van szükség. A meglevő eredmények azonban elegendő adatot szolgáltatnak arra, hogy gyakorlati talajterképezésünk végrehajtását megkezdjük.

Fentiek alapján az OMMI üzemi talajterképezési munkáját a genetikus elvek alapján hajtja végre. Az üzemi talajterképezést az a tény teszi szükségessé, hogy állami gazdaságunk és élelmiszer-termelőszövetkezeteink már az eddiginél mélyebb vizsgálatokat és magasabb színvonalú tanácsadást igényelnek. Korszerű mezőgazdasági nagyüzemeinkben számos olyan munkát hajtának végre, amelyek megoldásához közvetlen segítséget nyújt a genetikus üzemi talajterkép. Ilyen mezőgazdasági

intézkedések közé tartozik a nagy tömbök szerinti talajművelés, a gazdaságok kevés növényre való szakosítása, nagyadagú műtrágyahasználat, gépi mélyművelés stb. A genetikus talajterképezés lehetővé teszi, hogy talajadottságokban és egyéb természeti körülményeken kívül a legmesszebbmenőkig figyelembe vegyük a mezőgazdasági nagyüzem helyi lehetőségeit és kívánatait. Így a gyakorlatnak a legközvetlenebbül kívánunk segítséget nyújtani.

A genetikus talajterképezés bevezetése érdekében több intézkedés történt: kísérleti jelleggel elkészült néhány nagyüzem genetikus talajterképe, s az OMMI útjára bocsátotta az első genetikus talajterképezési kiadványokat.

A genetikus talajterkép kiadványokkal több célt kívánunk elérni:

1. A térképezési módszerhez oktatási segédeszközt óhajtottunk nyújtani.

2. A térképek vitára bocsátásához széleskörű nyilvánosságot biztosítottunk ezúton.

3. A gyakorlati szakemberek könyvében a térképek használatának módját óhajtuk elterjeszteni. Ez utóbbi tehát a kiadványok egyik legfontosabb célja.

Eddig két talajterkép jelent meg az OMMI kiadásában:

1. STEFANOVITS PÁL—SZÜCS LÁSZLÓ: Magyarország genetikus talajterképe. [6].

2. JASSÓ FERENC: Besenyszögi „Erdei” termelőszövetkezet genetikus üzemi talajterképe. [2].

Az országos genetikus talajterképnek két fő érdeme van:

1. Megállapítja a talajtípusokat, és ezzel alapját képezi a további részletesebb talajosztályozásnak. Hazánkban kb. 25—30 talajtípus lehetséges fel, amelyek változatainak a száma 100-on felüli. Ezeknek megállapításához ad alapot a talajtípusok elkülönítése.

2. Országos vagy tájszerinti tervezés szempontjából a térkép hasznos talajtani útmutatást ad.

A térképen színekkel 29 talajtípust és altípust találhatunk. Ezenkívül a talajok kötöttségére és anyakőzetére nézve nyújt felvilágosítást a térkép.

Az üzemi genetikus talajtérkép kiadványok két részből állanak:

- a) genetikus talajtérképből és
- b) kartogramokból.

Az előbbi a mezőgazdasági üzem területén levő talajtípusokat, altípusokat és változatokat tünteti fel, az utóbbiak pedig egy-egy gyakorlati célt szolgálnak.

Az OMMI által nyomtatásban kiadott első üzemi 1:10000 léptékű genetikus talajtérkép az adott termelőszövetkezet területén a következő talajtípusokat, altípusokat és változatokat különbözteti el:

1. réti talaj, löszszerű karbonátos agyagon,
2. réti öntés, löszszerű agyagon,
3. réti öntés, eltemetett réti talajon,
4. sztyeppesedő réti szolonyec,
5. erősen szolonyeces réti talaj, löszszerű agyagon,
6. közepesen szolonyeces réti talaj, löszszerű agyagon.

A fenti genetikus talajtípusokon, altípusokon és változatokon kívül még elkülönít a térkép, ugyancsak szín segítségével, erősen erodált és a vízborítás alatti területet is.

A genetikus elnevezések szoros kapcsolatban állnak a talajok termékenységével és belőlük gyakorlati következtetések vonhatók le.

A genetikus talajtérképhez mellékelte kartogramok a mezőgazdasági nagyüzem gyakorlati kérdéseire adnak hasznos tanácsot. Például felvilágosítást nyújtanak arra vonatkozóan, hogy milyen talajjavítási eljárások és javítóanyag-mennyiségek szükségesek az üzem adott területén. A termelési ágak eloszlására nézve a genetikus talajtérkép kartogramja talajtani szempontból felvilágosítást ad. A térkép, a rétek, legelők, öntözött területek kijelöléséhez, víztárolók helyének megállapításához szintén segítséget nyújt. A nagy táblák, tömbök kialakításához is hozzájárul az üzemi talajtérkép kartogramja. A talajtulajdonságok alapján megállapítható a táblák, tömbök megfelelő alakja, és feleletet lehet kapni arra a kérdésre, hogy mely területre, mely növények kerülhetnek a

sikeres és gazdaságos termesztés reményében.

A szóban forgó kiadványban a szerző a termelőszövetkezet igényeinek megfelelően a következő kartogramokat mellékelte a genetikus talajtérképhez:

1. Az összes sók és a kicserélhető nátrium kartogramja.
2. Humusz- és nitrogéntartalom kartogram.
3. Oldható P_2O_5 és K_2O kartogram.
4. Javítási és hasznosítási kartogram.
5. Vízgazdálkodási tulajdonságok és a mechanikai összetétel kartogramja.
6. Szervestrágya és nitrogén műtrágya-igény kartogram.
7. Foszfor- és káliműtrágya-igény kartogram.

Természetesen a kartogramok használata csak úgy vezet eredményre, ha genetikus alaptérképpel együttesen történik. A kartogramok önmagukban bizonyos esetekben nem adnak helyes felvilágosítást.

Az OMMI további genetikus talajtérkép kiadványok megjelentetését tervezi.

E kiadványoknak, céljaik szerint három fő típusa lesz.

1. A tájak szerinti talajismertetések. Ezek a kiadványok a földrajzi tájakon leggyakoribb altípusokat, változatokat ismeretlik, továbbá a földrajzi tájak talajtani szempontból legfontosabb tulajdonságait fogják tartalmazni. Ilyen kiadványunk a megjelenés alatt levő: MÁTÉ FERENC „Talajtérképezési kérdések a Nagykunságban” című munkája. [3]. Ebben a szerző a Nagykunság talajviszonyait, természeti körülményeit írja le, és mellékelni fogja a Nagykunság körülményei között a jellemző üzem genetikus üzemi talajtérképét. Ehhez a kiadványtípushoz tartozik ROMLEHNER LÁSZLÓ és NAGY LEHEL: A városlódi Állami Gazdaság Járiföld-pusztai üzemegységének genetikus üzemi talajtérképe” c. munkája is. [5]. A szerzők ebben a munkában egy dunántúli körülmények között jellemző mezőgazdasági üzem, mégpedig állami gazdaság talajtani viszonyait írják le, és megadják az adott természeti viszonyok és üzemi körülmények között a legfontosabb és legszükségesebb kartogramokat.

2. A kiadványok második fő típusa a kartogramok szerkesztésének problémáival foglalkozik. Ilyen DARAB KATALIN: „Talajgenetikai elvek alkalmazása az Alföld öntözésénél” című kiadványa lesz. [1]. Ebben a munkájában a szerző a gyakorlati szempontból nagyon fontos vízminőségi kérdéssel is foglalkozik.

NIZSALOVSKY JÓZSEF és SIK KÁROLY: „Írányelvek a genetikai talajtérképek trágyázási-műtrágyázási kartogramjának készítéséhez” című munkájukban a trágyázás kérdéseivel foglalkoznak. [4].

3. A kiadványok harmadik fajtája az egységes térképezési módszereket fogja rögzíteni. Például, tervben van felvételezési módszertant tartalmazó kiadvány, amely a szisztematikus talajjegyzéket is közölni fogja. Ez utóbbi szerkesztésére valószínűleg tudományos munkaközösség lesz a legalkalmasabb.

Irodalom

- [1] DARAB, K.: Talajgenetikai elvek alkalmazása az Alföld öntözésénél. OMMI Genetikus Talajtérképek. Ser. 1. No. 4. 1962.
- [2] JASSÓ, F.: A besenyszögi erdei termelőszövetkezet genetikus üzemi talajtér-

képe. OMMI Genetikus Térképek. Ser. 1. No. 2. 1961.

- [3.] MÁTÉ, F.: Talajtérképezési kérdések a Nagykovácsiban I. OMMI Genetikus Talajtérképek. Ser. 1. No. 3. 1962.
- [4.] NIZSALOVSKY, J. & SIK, K.: Írányelvek az üzemi genetikai talajtérképek trágyázási-műtrágyázási kartogramjának készítéséhez. OMMI Genetikus Talajtérképek. Ser. 1. No. 6. Megjelenés alatt.
- [5.] ROMLEHNER, L. & NAGY, L.: A Városlódi Állami Gazdaság Járiföldpusztai üzemegységének genetikus üzemi talajtérképe. OMMI Genetikus Térképek. Ser. 1. No. 5. Megjelenés alatt.
- [6.] STEFANOVITS, P. & SZÜCS, L.: Magyarország genetikus talajtérképe. OMMI Genetikus Talajtérképek. Ser. 1. No. 1. 1961.

GEREI LÁSZLÓ

Érkezett : 1962. május 30.